

заједницама са развијеном самоуправом као што су рецимо поједини кантони у Швајцарској који имају мало становника и где се сви грађани обично окупљају једном годишње да би усвојили кантоналне законе, бирали локалне функционере и посланике за Савезну скупштину. Ван ових заједница непосредна демократија је неприменљива па је и замењена представничком демократијом као ефикаснијим обликом политичке организације друштва. Но и ова представничка демократија се комбинује са појединим институцијама непосредне демократије па се тако добија тзв. полунепосредна демократија као комбинација једног и другог или као политички систем у коме се власт врши како преко изабраних представника, тако и непосредно, од самог народа путем непосредног одлучивања, пре свега у области законодавства. Са становишта модерне државе, почеци примене непосредне демократије се везују за Русоа који је ту идеју изложио у свом чувеном делу Друштвени уговор. Русо је развио теорију друштвеног уговора као основе државе доказујући да држава настаје из пристанка и споразума грађана и да је њихова општа воља та која (је суверена) управља државом. Ту општу вољу сам народ врши и не може је отуђити нити пренети на другог и она се изражава у законодавној власти одн. законима које сам народ доноси. Иако склон непосредној демократији, и Русо је запазио да је немогуће да народ непрекидно буде окупљен у оквиру једног тела да би вршио јавне послове, па је ту непосредну демократију мање схватао као целовит политички систем, а више је поистовећивао са појединим облицима непосредног одлучивања која су постојала (истина неразвијено) и пре њега. Изузетно, Русо је допуштао и такву непосредну демократију у облику целовитог политичког система, али само у малим државицама где би сав народ могао да се окупи на једном месту (и где се сви познају) и доноси одлуке од значаја за живот и развитак своје државне заједнице. Русоове идеје непосредне демократије су имале велики политички и идеолошки утицај у своје време; припремиле су духове револуције и биле духовно упориште пре свега Француске револуције и одушевљено су их следили Робеспјер и остале истакнуте вође те револуције. Под снажним утицајем Русоове револуционарне доктрине, Монтањарски устав од 1793. год. је предвидео народно гласање о законима а различите институције непосредне демократије су прихватиле и друге државе тог доба.

Тако су у САД поједине државе (Масачусетс 1778. год. и Њу Хемпшаир 1779. год.) донеле своје уставе путем народног гласања а и Швајцарска је